

Sygn. akt V ACa 756/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 maja 2017r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Wiesława Namirska
Sędziowie:	SA Zofia Kołaczyk SO del. Łucja Oleksy-Miszczuk (spr.)
Protokolant:	Anna Fic

po rozpoznaniu w dniu 24 maja 2017r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa H. K.

przeciwko Skarbowi Państwa - Prokuraturze Rejonowej w (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach

z dnia 8 czerwca 2016r., sygn. akt XII C 12/16

1. oddala apelację;
2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 10.800 (dziesięć tysięcy osiemset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;
3. przyznaje adwokat P. C. od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Gliwicach) kwotę 13.284 (trzynaście tysięcy dwieście osiemdziesiąt cztery) złote, w tym 2.484 złote podatku od towarów i usług, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSO del. Łucja Oleksy-Miszczuk	SSA Wiesława Namirska	SSA Zofia Kołaczyk
--------------------------------	-----------------------	--------------------

Sygnatura akt V ACa 756/16

UZASADNIENIE

Powód H. K. występując przeciwko Skarbowi Państwa - Prokuraturze Rejonowej w (...) domagał się zasądzenia kwoty 280.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 16 sierpnia 2013 tytułem zadośćuczynienia za rażące naruszenia prawa do ochrony czci, dobrego imienia oraz rzetelnego rozpoznania pisma zgłoszonego przez powoda w sprawie prowadzonej przez Prokuraturę Rejonową w (...) o sygnaturze 3 Ds 393/13. W uzasadnieniu wskazał, że złożył zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa, skutkiem czego Prokuratura Rejonowa w (...) wszczęła postępowanie pod sygn. 3 Ds 393/13. Pismem z dnia 11 sierpnia 2013 powód złożył wniosek o uzupełnienie materiału dowodowego. Prokurator prowadzący postępowanie pozostawiając pismo bez odpowiedzi uniemożliwił mu obronę jego racji i praw. Postanowieniem z dnia 22 listopada 2013 Prokurator umorzył postępowanie w oparciu o niepełny materiał dowodowy. W ocenie powoda Prokurator przekroczył granice obowiązującego prawa oraz zasadę prawdy materialnej, a jego działanie stanowiło psychicznie i moralnie znęcanie się nad powodem.

W odpowiedzi na pozew Skarb Państwa Prokuratura Okręgowa w (...) wniosła o odrzucenie pozwu podnosząc zarzut powagi rzeczy osądzonej, a w sytuacji gdyby zarzut ten nie odniósł skutku wniosła o oddalenie powództwa. W uzasadnieniu podniosła, że takie samo powództwo jak w niniejszej sprawie było już przedmiotem rozpoznania przez Sąd Okręgowy w Gliwicach w sprawie o sygn. XII C 79/14. Wyrokiem z dnia 20.01.2015 oddalono powództwo. Odnosząc się merytorycznie do treści pozwu pozwany podniósł, że zarzut bezprawności działań Prokuratury Rejonowej w (...) jest bezpodstawny, a umorzenie postępowania było uzasadnione co potwierdziło postanowienie Sądu Rejonowego w T.z dnia 10 marca 2014 o sygnaturze 2 k.p. 35/14, a także liczne odpowiedzi wysyłane do powoda w ramach wyjaśnień udzielanych w niniejszej sprawie. Zakwestionował aby powód na skutek działania Prokuratury doznał krzywdy moralnej oraz zakwestionował związek przyczynowy pomiędzy działaniem pozwanego, a szkodą z tytułu której powód domaga się zadośćuczynienia.

Wyrokiem z dnia 8 czerwca 2016 roku Sąd Okręgowy w Gliwicach oddalił powództwo i orzekł o kosztach postępowania. Ustalił przy tym, iż w ramach innego, nie związanego z niniejszą sprawą postępowania przygotowawczego (sygn. 6 Ds 79/06 Prokuratury Okręgowej w (...)), przesłuchiwany w dniu 15 lutego 2010 w charakterze podejrzanego J. J., zeznał, że w 2006 albo 2007 roku razem z powodem dokonali kradzieży samochodu marki Ż. obok remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w B.. Na miejsce kradzieży zawiozła ich A. G..

Samochód porzucili w lesie, zabierając tylko opony. Aktem oskarżenia z 1 grudnia 2012 roku Prokuratura Okręgowa w (...)zarczyła kilku osobom, w tym J. J. i H. K. popełnienie szeregu przestępstw. H. K. oskarżony został o popełnienie jedenastu przestępstw, w tym dziesięciu wspólnie i w porozumieniu z J. J.. Żaden zarzut nie dotyczył kradzieży samochodu m-ki Ż.. Pismem z 8 lutego 2013 powód w zawiadomił Prokuraturę Generalną o popełnieniu przez J. J.przestępstwa polegającego na fałszywym oskarżeniu powoda o kradzież samochodu marki Ż.. Postępowanie zainicjowane przez powoda wszczęła i prowadziła Prokuratura Rejonowa w (...) pod sygn. 3 Ds 393/13. W dniu 11 sierpnia 2013 powód złożył pismo, w którym wniósł aby "przy przeprowadzeniu czynności z udziałem A. G. i wypytano ją od kiedy potrafi prowadzić samochód osobowy, z uwagi na fałszywe oskarżenia J. J. o jej umiejętności prowadzenia pojazdu już w lutym 2006r i marcu 2007r, gdy faktycznie prawo jazdy uzyskała w październiku 2007r. " ponadto wniósł o wykonanie wszystkich czynności procesowych Dnia 22 listopada 2013 Prokurator wydał postanowienie o umorzeniu dochodzenia w sprawie na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. – wobec braku znamion czynu Powód złożył zażalenie, którego postanowieniem Sądu Rejonowego w T.z 10 marca 2014 sygn. II Kp 35/14 nie uwzględniono, utrzymując jednocześnie w mocy zaskarżone postanowienie Prokuratora.

Jednocześnie Sąd Okręgowy ustalił, iż w postępowaniu prowadzonym przez Sąd Okręgowy w Gliwicach pod sygnaturą XII C 79/14 podstawą roszczenia było niesłuszne w ocenie powoda umorzenie postępowania przygotowawczego o sygn. 3DS 393/13. W niniejszej sprawie natomiast podstawą faktyczną roszczenia jest nie nadanie biegu pismu procesowemu powoda złożonemu w sprawie 3Ds 393/13r. Tak więc podstawy faktyczne roszczeń w sprawie XII C 79/14 i w sprawie niniejszej są różne, co skutkowało oddaleniem wniosku o odrzucenie pozwu (prawomocne postanowienie z dnia 13 kwietnia 2016r.).

Ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy dokonał w oparciu o dowody w postaci dokumentów znajdujących się w aktach Prokuratury Rejonowej w (...) sygn. 3 Ds. 393/13. Złożone przez stronę powodową wnioski o przesłuchanie świadków i stron zostały oddalone.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy wywodził, iż powód dochodził roszczenia z tytułu naruszenia dóbr osobistych: czci, dobrego imienia i prawa do rzetelnego rozpoznania sprawy, co miało nastąpić poprzez pozostawienie bez biegu jego pisma z dnia 11 sierpnia 2013 skierowanego do Prokuratury Rejonowej w (...) w sprawie 3 Ds 393/13. Jako podstawy ewentualnej odpowiedzialności Skarbu Państwa wskazał Sąd art. 23 k.c., 24 k.c. i 448 k.c., zaznaczając, że warunkiem odpowiedzialności pozwanego jest spełnienie przesłanek w postaci bezprawności działania lub zaniechania sprawy, zaistnienie szkody, oraz związku przyczynowego między bezprawnym zachowaniem, a szkodą. Ciężar dowodu w zakresie wykazania naruszenia lub zagrożenia dobra osobistego, a także wykazania zaistnienia krzywdy obciąża powoda, pozwany zaś może uchylić się od odpowiedzialności wykazując, że działanie nie było bezprawne.

Dalej Sąd pierwszej instancji wskazywał, iż źródłem krzywdy powoda mogło być pomówienie go o popełnienie przestępstwa i o ile było bezpodstawne mogło stanowić podstawę roszczeń cywilnoprawnych. Natomiast upatrywanie naruszenia dóbr osobistych w nieprzeprowadzeniu czynności procesowych w sprawie 3DS 393/13 jest bezzasadne, albowiem umorzenie postępowania przygotowawczego nie pozbawiało powoda prawa dochodzenia ochrony jego dóbr osobistych przeciwko sprawcy naruszeń na drodze cywilnej. Działanie Prokuratury w ocenie Sądu Okręgowego nie było bezprawne, a to z tego względu, iż bezprawność jako przesłanka odpowiedzialności Skarbu Państwa musi być rozumiana ściśle jako niezgodność z konstytucyjnymi źródłami prawa określonymi w artykułach 87 -94 Konstytucji, natomiast w stanie faktycznym niniejszej sprawy działania Prokuratora, w tym jego ocena wniosków zawartych w piśmie powoda, znajdowały umocowanie w treści art. 7 k.p.k., zgodnie z którym organy prowadzące lub nadzorujące postępowanie przygotowawcze, w tym prokurator, działają w granicach swoich ustawowych kompetencji, podejmują czynności na podstawie własnego przekonania, wynikającego z analizy wszystkich przeprowadzonych w danej sprawie dowodów, ocenianych swobodnie z uwzględnieniem zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego. Kognicja sądu cywilnego do oceny przebiegu postępowania karnego, a w tym zasadności decyzji podejmowanych w jego toku, nie jest nieograniczona, w szczególności jeśli dotyczy czynności postępowania przygotowawczego, poddane weryfikacji sądu karnego. Postanowienie o umorzeniu postępowania przygotowawczego zainicjowanego zawiadomieniem powoda było przedmiotem kontroli dokonanej przez sąd karny, a złożone przez powoda zażalenie nie zostało uwzględnione, co wyklucza możliwość przyjęcia bezprawności działania Prokuratury, a co za tym odpowiedzialność Skarbu Państwa. W tej sytuacji z uwag na brak przesłanek z przepisów art. 23 k.c., 24 k.c. i 448 k.c. Sąd powództwo oddalił.

Od powyższego wyroku apelację złożył pełnomocnik powoda, domagając się jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz zarzucając:

- naruszenie art. 207 § 6 k.p.c., 217 § 1 i 3 k.p.c. i 227 k.p.c. poprzez niezasadne oddalenie wniosków dowodowych powoda o przesłuchanie świadków i stron pomimo, że nie zmierzały one do przewlekłości postępowania, a okoliczności faktyczne, które miały zostać wykazane miały istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy
- naruszenie art. 11 k.p.c. poprzez przyjęcie, że sąd związany jest innymi rozstrzygnięciami sądów karnych niż prawomocnymi wyrokami ustalającymi popełnienie przestępstwa
- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów polegające na wydaniu orzeczenia w oparciu o niepełny materiał dowodowy, niedokonanie wszechstronnej oceny materiału dowodowego oraz oparciu się na ustaleniach innych organów, a w konsekwencji błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, iż indolencja Prokuratury Okręgowej w (...) nie nosi znamion bezprawności pomimo iż leży poza granicą kompetencji organu prokuratorskiego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Pomimo, iż niektóre podniesione w apelacji pełnomocnika powoda zarzuty są częściowo trafne, zaskarżony wyrok odpowiada prawu, a apelacja nie mogła odnieść skutku.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutu naruszenia art. 227 i 217 § 1 i 3 k.p.c. poprzez oddalenie wniosków strony powodowej o przesłuchanie świadków, słusznie wywodzi apelujący, iż uzasadnienie postanowienia oddalającego wnioski dowodowe nie koresponduje z treścią tych wniosków i tezą dowodową sformułowaną w piśmie procesowym. Na stronie 3 uzasadnienia zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy wskazuje, iż: „na podstawie art. 227 k.p.c. i art. 217 § 3 k.p.c. oddalono wnioski dowodowe powoda o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków bowiem dotyczyły okoliczności faktycznych nie mających znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszego postępowania- tj. czy doszło do popełnienia przestępstwa, czy Straż Pożarna była w posiadaniu samochodu marki Ż..” Przytoczone okoliczności były objęte tezą dowodową wskazaną w pozwie i słusznie Sąd przyjął, iż w świetle podstawy faktycznej zgłoszonego roszczenia nie mają żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, niemniej w toku postępowania wnioski te zostały zmodyfikowane i pełnomocnik powoda w piśmie datowanym na 25 maja 2016r. (a nie jak błędnie wskazano w apelacji na 5 kwietnia 2016r.) wniósł o przesłuchanie szeregu świadków na okoliczność doznanych przez powoda negatywnych odczuć związanych z indolencją organu procesowego, upadku poczucia własnej wartości oraz braku szacunku ze strony przedstawicieli organów procesowych i problemów zdrowotnych powoda będących konsekwencją działań pozwanej (k. 125 akt). W tym samym piśmie pełnomocnik powoda wniósł o dopuszczenie dowodu z dokumentacji medycznej powoda znajdującej się w Areszcie Śledczym w (...) oraz dowodu z opinii biegłego psychiatry na okoliczność doznanych przez powoda negatywnych odczuć związanych z działaniami pozwanego i problemów zdrowotnych powoda będących konsekwencją działań pozwanej. Do tak sformułowanych wniosków dowodowych Sąd się nie odniósł. Uchybienie to nie miało jednak wpływu na wynik postępowania, skoro Sąd pierwszej instancji stanął na stanowisku, iż działanie pozwanego nie spełnia przesłanek art. 23 i 24 k.c.– postępowanie dowodowe co do zakresu i rozmiarów krzywdy jakiej powód miał doznać było w tej sytuacji bezprzedmiotowe, skoro roszczenie z innych przyczyn nie mogło zostać uwzględnione.

Niezasadny jest zarzut naruszenia art. 11 k.p.c. Wbrew wywiodom apelacji Sąd Okręgowy nie przyjął iż jest związany w rozumieniu tego przepisu postanowieniem Sądu Rejonowego w T.utrzymującym w mocy zaskarżone przez powoda postanowienie Prokuratora o umorzeniu postępowania. Wywody przeprowadzone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wskazują, iż Sąd dokonywał w trybie art. 233 k.p.c. oceny dokumentów urzędowych w postaci orzeczenia Prokuratora i Sądu w sprawie karnej

i zaakcentował, że działania Prokuratora były przedmiotem kontroli w sprawie karnej pod kątem ich wpływu na wynik postępowania. Rozważanie te jednak są pozbawione znaczenia o tyle, że wyniki postępowania przygotowawczego w sprawie 3 Ds. 393/13 nie są objęte podstawą faktyczną roszczenia w niniejszej sprawie. Jak już zaznaczono wyżej jako zdarzenie mające wywołać naruszenie dóbr osobistych powód wskazał wyłącznie brak reakcji Prokuratury na jego pismo z 11 sierpnia 2013 r. Prawomocne umorzenie postępowania przygotowawczego w żaden sposób nie przesądza faktach istotnych dla oceny roszczenia zgłoszonego przez powoda w niniejszym postępowaniu, tym bardziej, że umorzenie nastąpiło z przyczyn zupełnie nie związanych z wnioskami zawartymi w piśmie z 11 sierpnia 2013r. ani z brakiem reakcji organów ścigania na to pismo.

Niezasadne w tej sytuacji okazały się wywody apelacji dotyczące naruszenia art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów polegającego na wydaniu orzeczenia w oparciu o niepełny materiał dowodowy, niedokonanie wszechstronnej oceny materiału dowodowego oraz oparciu się na ustaleniach innych organów.

Częściowo zasadny jest natomiast zarzut błędnego przyjęcia, iż „indolencja Prokuratury Okręgowej w (...) nie nosi znamion bezprawności pomimo iż leży poza granicą kompetencji organu prokuratorskiego”, aczkolwiek błąd ten dotyczy nie tyle nieprawidłowości w zakresie postępowania dowodowego i oceny dowodów, co raczej oceny prawnej działania Prokuratora.

Niewątpliwie art. 170 § 3 k.p.k. nakłada na organy procesowe w postępowaniu karnym obowiązek wydania negatywnego rozstrzygnięcia do wniosku dowodowego, który nie został uwzględniony. Rozstrzygnięcie to powinno przyjąć formę postanowienia. Niedopełnienie tego obowiązku stanowi uchybienie, które może mieć wpływ na wynik postępowania karnego. Zaniechanie rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku dowodowego, jako sprzeczne z brzmieniem art. 170 k.p.c. może zatem nosić cechy bezprawności. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w stanie faktycznym niniejszej sprawy okoliczność ta nie ma jednak znaczenia dla oceny zasadności powództwa, a to z przyczyn podanych poniżej.

Dokonując oceny roszczenia o ochronę dóbr osobistych w pierwszej kolejności należy ustalić czy w ogóle doszło do naruszenia dobra osobistego, a jeżeli tak to jakiego. Powód wywodzi, iż doszło do naruszenia jego czci, dobrego imienia oraz prawa do „rzetelnego rozpoznania pisma”. Naruszenie to nastąpić miało na skutek braku odpowiedzi organu procesowego na pismo powoda z dnia 11 sierpnia 2013r., skutkiem czego powód doznał negatywnych odczuć w postaci poczucia upadku własnej wartości oraz braku szacunku ze strony przedstawicieli organów procesowych, które to odczucia w dalszej konsekwencji doprowadzić miały do negatywnych skutków dla jego stanu zdrowia.

Ocena tego czy doszło do naruszenia dobra osobistego następuje jednak nie w oparciu o subiektywne odczucia osoby żądającej udzielenia ochrony i jej indywidualną wrażliwość, ale o kryteria obiektywne tzn. społeczną aprobatę dla ochrony konkretnej wartości oraz negatywną ocenę zachowania naruszającego tę wartość, przy czym pod

uwagę należy brać opinię osób rozsądnie i uczciwie myślących (por. Kodeks cywilny, Komentarz, red. K. Osajda, C.H. Beck, 2017 i powołane tam orzecznictwo). W okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy nie sposób przyjąć aby obiektywnie doszło do naruszenia czci lub dobrego imienia powoda. Z całą pewnością, oceniając rzecz obiektywnie, nie można przyjąć iż brak decyzji procesowej czy też brak odpowiedzi na pismo powoda mogło naruszyć dobrą sławę lub dobre imię powoda (część w znaczeniu zewnętrznym), bądź też jego poczucie wartości (godność). Okoliczność, że zaniechanie wydania rozstrzygnięcia w przedmiocie dopuszczenia lub oddalenia wniosków dowodowych stanowi uchybienie procesowe nie ma znaczenia dla oceny naruszenia dobra osobistego, skoro w obiektywny sposób nie godzi w część lub dobre imię powoda.

Katalog dóbr osobistych określony w art. 23 k.c. nie ma co prawda charakteru zamkniętego, ale nie oznacza to, że może być rozszerzany w sposób dowolny. Pod pojęciem dobra osobistego zwykle się rozumieć indywidualne, ujmowane w kategoriach obiektywnych wartości świata uczuć i stanu psychicznego człowieka, będące wyrazem odrębności jednostki, powszechnie akceptowane w społeczeństwie i mające charakter przyrodzony, przysługujące na równi wszystkim ludziom, bez względu na ich cechy osobiste. W pojęciu tak rozumianych dóbr osobistych nie mieści się z całą pewnością „prawo do rzetelnego rozpoznania pisma” na jakie powołuje się powód. Prawo do sądu i rzetelnego procesu jest jednym z fundamentalnych zasad państwa prawa, nie oznacza to jednak automatycznie, że jest dobrem osobistym człowieka (por. rozważania Sądu Najwyższego zawarte w wyroku z dnia 6 maja 2010r. sygn. II CSK 640/09).

W tej sytuacji Sąd Apelacyjny uznał, iż nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda. W konsekwencji pogorszenie się stanu zdrowia powoda, nawet jeśli miało miejsce i związane było z subiektywnymi negatywnymi odczuciami powoda doznawanymi na skutek braku reakcji na złożone przez niego pismo procesowe, nie mogło być skutkiem naruszenia przez pozwanego dóbr osobistych powoda i nie pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym z działaniami pozwanego.

W tych warunkach apelacja na zasadzie art. art. 385 k.p.c. podlegała oddaleniu jako bezzasadna. O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono w oparciu o przepis art. 98 k.p.c. w związku z § 8 pkt 7 i § 16 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

SSO del. Łucja Oleksy-Miszczyk SSA Wiesława Namirska SSA Zofia Kołaczyk

(...)

ZARZĄDZENIE

-(...)

(...)